

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΟΝ ΙΔΡΥΤΗ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,"

I

Βερολίνο, 28 XII 67

Ἀγαπητὲ Ταγκόπουλε,

Τὰ συγχαρητήριά μου γιὰ τὸ δράμα σου Μπράβο! Εἶδα τὴν ἰδέα του ἀπὸ τὴν κριτικὴ σὺ στερεὸ φύλλο τοῦ Νουμᾶ (ποῖος εἶναι ὁ Κριτικὸς τοῦ Νουμᾶ;) καὶ προσμένω ἀνυπόμονα νὰ διαβάσω καὶ τὸ ἴδιο δράμα. Χτύπησ' ὅσο μπορεῖς· πρέπει ἐπὶ τέλους κάτι νὰ ξυπνήσῃ. Καὶ γιὰ νὰκούωνται κραυγές, σημεῖο πὼς κάτι κριφοκαίει λαγιασμένο γιὰ τοὺς στεροκέφαλους. Οἱ ἄλνσιδες πρέπει νὰ συντριπτοῦνε. Στὸ σκοπὸ ταιριάζουμε ὥς τὴν ὥρα· ἐλπίζω νὰ συμφωνήσωμε καὶ στὰ μέσα (*).

Σ' εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴ φιλοξενία ποὺ μοῦ δίνεις στὸ Νουμᾶ. Μ' αὐτὸ τὸ θάρρος, σοῦ στέλνω πάλι κάτι σήμερα καὶ ἐλπίζω νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ σοῦ στείλω καὶ κάτι ἐκτενέστερο ἀπαντώντας στὸ Ραμᾶ καὶ στὸν κ. Ἰδα **. Πρὶν δμως, ἴσως αἴριο, θὰ σοῦ στείλω ἓνα ἄρθρο, ποὺ μοῦδωσε ἀφορμὴ σ' αὐτὸ τὸ δράμα τοῦ Νιρβάνα. Μὲ ἀγανάκτησε ἡ ψευτιά του καὶ ἡ βία του.

Ὁ Οἰκονόμου τί γίνεται; Εἶναι θυμωμένος μαζί μου, ποὺ δὲν τὸν βοήθησα στὸ ἔργο του. Μὰ τί νὰ τοῦ κάμω. Πιστεψέ με πὼς μὲ μεγάλο κόπο γράφω κι' αὐτὰ ποὺ στέλνω στὸ Νουμᾶ. Μιὰ ἀρρώστεια ποὺ μ' ἐφορτώθηκε, δὲν μ' ἀφίνει.

Μοῦ ζητᾷς καὶ σὺ κομμάτια ἀπὸ τὸ Φάουστ. Οὔτε ξανακοίταξα τὴ μετάφρασι, οὔτε ξέρω καλὰ ποὺ βρίσκεται. Ἔχει τέτιο χάλι, ποὺ θέλει κόπο κι ὀρεξι γιὰ νὰ τυπωθῇ ἔστω κι ἀπόσπασμά της. Σοῦ μιλῶ εἰλικρινὰ καὶ πιστεψέ με.

Σφίγγοντάς σου πάλι ἀπὸ ὅλη μου τὴν καρδιά τὸ χέρι γιὰ τίς «Ἀλνσιδες» σου.

Μένω δικός σου

Κ. Χατζόπουλος

Τὸ Νουμᾶ τὸν λαβαίνω καὶ σ' εὐχαριστῶ πολὺ. Τὴ χαιρετίσματά μου στὴν Κα Καμπύση.

(*) Πρόκειται γιὰ τίς «Ἀλνσιδες», τὸ τρίπρακτο κοινωνικὸ δράμα τοῦ Δ. Ταγκόπουλου, ποὺ παίχτηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Δημοτικὸ Θέατρο ἀπὸ τὸ θέατρο τοῦ Θωμᾶ Οἰκονόμου (27 τοῦ Νοέμβρη 1907) καὶ τόσο χτυπήθηκε — ὅπως εἶταν ἐπόμενο! — ἀπὸ τὸν τύπο. Κριτικὸς τοῦ «Νουμᾶ» ὁ Γ' γας Γκόλφης.

(**) Ὁ Ραμᾶς (κ. Μάρκος Τοιριμῶκος) μὲ τὸν Ἰδα (Ἰωάν. Αραγούμη) ἀνέκανε στὴν πλευρὰ τῶν Ἑθνικιστῶν (Ἐρ. ονα — Βλαστοῦ, κ. ἄ.) ποὺ ὑποστηρίζανε μὲ ἀρθερα τοὺς σιὸ «Νουμᾶ» πὼς ὁ Σοσιαλισμὸς δὲν εἶναι χρήσιμος γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ποὺ σὺν Κράτος ἀκόμα ἀφρηασιο καὶ σὺν Ἑθνος χυλοκαταρρεγμένο ἔχει ἐνάγκη πρὶν ἀπ' ὅλα ἀπὸ Ἑθνομισμὸ, ἐνφ' ἀντίθετα ὁ Χατζόπουλος (Πέτρος Βασιλικὸς τότε) μαζί μὲ τὸ συγγραφεὶα τοῦ

II

Dachau 29. 5. 09

Ἀγαπητὲ Τάκη,

Ἐδῶ καὶ ὀχτὼ μῆρες σοῦ ἔστειλα ἓνα ποιήμα τοῦ Γκαίτε μαζί μὲ μιὰ ἀπάντησι στοὺς Ραμᾶ καὶ Πουλημένο. Θαρρῶ νὰ τυπώσῃς τὴ στερεή. Προχτὲς ἔλαβα καὶ τὴ νέα πανταχοῦσα τοῦ Ραμᾶ καὶ ἀπόρησα ποὺ τὸν βρήκες νὰ λέῃ σωστὰ πράγματα, ὥς μοῦ ἔγραφες. Διαστρέφει τὰ πάντα μὲ τὴ στενοκεφαλιά του καὶ τὴν κακὴ πρόθεσι. Ἐγραψα τοῦ Φ. Πολίτη στὴ Γένα νὰ τοῦ ἀπαντήσῃ ἂν ἔχει ὀρεξι αὐτός, γιὰτὶ ἐγὼ στὸ Νουμᾶ θὰ δυσκολεψῶ νὰ τιπλώσω τὴν ἀπάντησι ποὺ τοῦ χρειάζεται. Ἀμα ἀδιάσω λέω νὰ τοῦ τὰ πῶ ὀλότελα δέω ἀπ' τὰ δόντια στὸ Μέλλον, ἂν μὲ δεχτοῦν κ' ἐκεῖ. Ὅταν ἔχει τὴν αὐθάδεια νὰ μᾶς δείξῃ στὴν ἀστυνομία, τότε δὲ βασιτεῖται πιά, πρέπει νὰ ξεβρακωθῇ ἡ ἀστικὴ αἰμιὰ. Ἐγραψα στὸν Φ. Πολίτη, γιὰτὶ ἀφοῦ σοῦ ἔστειλα τὴ δική μου ἀπάντησι στὸ γράμμα τοῦ Ραμᾶ, μοῦ ἔστειλε κι ἐκεῖτος νὰ διαβάσω μιὰ δική του καὶ τὴ βρήκα κιὸ πιτυχημένη ἀπ' τὴ δική μου, κιὸ οὐσιαστική. Θάξιζε νὰ μὴν τὸ παραμερίζεις τόσο αὐτὸ τὸ παιδί. Χρωστᾷμε νὰνοίγωμε τὸ ἔδαφος στὴν ἐνέργεια τῶν νέων, τέτιων νέων!

Ὅσο γιὰ τίς ἀντιλογίες ποὺ ἔχεις στὴν κρίσι μου γιὰ τὸ δράμα σου, θὰ προτιμοῦσα νὰ τίς ἀκουα ποιὲς εἶνε ἢ στὸ Νουμᾶ, ἢ σὲ γράμμα σου. Ὅπως κρίνω γὼ τὸ ἔργο σου, ἔτσι ὀφείλεις νὰ κρίνεις καὶ σὺ τὴν κριτικὴ μου.

Ἐχω ἓνα σημείωμα ἔτοιμο γιὰ τὰ λυρικὰ ποιήματα Σαντορινιοῦ, Γκόλφης καὶ Σικελιανοῦ. Ἀμα βρῶ τὴν ὀρεξι καὶ τὸ ξανακοιτάξω θὰ σοῦ τὸ στείλω μαζί μὲ τὸ βιβλίο. Γιὰ τὴν ὥρα ἔχεις ἄλλη δική μου ὅλη· δὲν εἶνε βία. Ὅσο μάλιστα μὲ κούρτισες καὶ ξανάπιασα τὸ Φάουστ, μὴ μπορέσω νὰ σοῦ στείλω ἓνα κομμάτι. Φοβᾶμαι δμως· δὲ θὰ τὰ καταφέρω νὰ τοῦ δώσω μιὰ μορφή σὺν τῶν λυρικῶν ποὺ σοῦ ἔστειλα. Κακὰ καὶ ψυχρὰ εἶνε κι αὐτά, μὰ κάτω ἀπ' αὐτὰ δὲν δέξεται τὸ τύπωμα. Ἐχω ἔξ' ἑφτὰ ἀκόμη λυρικά, μὰ σκοντάβω ἐξὸν ἀπ' τὴν ἀδυναμία μου καὶ στὴν ἀγνοια ὀλικοῦ γλωσσικοῦ. Ἀνυπνχῶς σ' αὐτὰ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνει ὅτι ἔκαμα μὲ τὸν τίτλο τῆς κωμωδίας τοῦ Ἀουπτιμαν, ποὺ μοῦ διόρθωσε

«Κοινωνικοῦ μας ζητήματος» Γιάννη Σκληρό, Μάρκο Ζαβιτσιάνο, Γιαννιὸ κ. ἄ. ὑποστηρίζανε μιὰ φωτεινότερη βία, κιὸ θετικὴ ἀπὸ τοὺς ρωμαντισμοὺς τῶν πρώτων, πὼς ὅλοι οἱ ἀναμορφωτικοὶ σὴ γλῶσσα καὶ οἱ ἰδέες πρέπει νὰ γήουνε σοσιαλιστὲς ἂν θέλουνε τὸ Δημοτικὸ ζήτημα νὰ καρποφορήσῃ τὸ γρηγορώτερο καὶ νὰ ἐπιφέρει τὴν πνευματικὴ ἀνύψωσι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ τέταρτο γράμμα τοῦ Χατζόπουλου αὐτῆς τῆς σειράς.

ὁ Πουλημένος. Μὰ εἶδες μικρολογία ρωμέικη; Μὰ δ' εὐλογημένος κι αὐτός καὶ καθένas ἄλλος ἔπρεπε νὰ τὸ δεῖ πὼς βάζοντας τὸ γερμανικὸ σὲ παρένθεση, ὁμολογοῦσα τὴν ἀδυναμία μου νὰ τὸ ἀποδώσω ἑλληνικά. Δὲν καταδέχτηκα νὰ κατεβῶ σὲ τέτοιες ἐξηγήσεις περιττές γιὰ ὅποιον δὲν ἔχει κακὴ πρόθεση. Δὲν ξέρω ἂν τ' ἀποδίνει τὸ «χρυσὴ γούνα» πὺν λέει αὐτός. Κατὰ λέξη θὰ πεῖ «Γούνα ἀπ' ἔδρμα κάστορος» (καστορχιοῦ). Εἶν' ἓνα εἶδος γούνας ἀκριβῆς. Δὲ θάταν ἄσχημο νὰ ζητοῦσες ἀπὸ τὸ Στρατήγη τὴ μετάφραση τοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ ἂν εἶνε καλὴ νὰ τὴ βάλεις στὸ Νουμᾶ. Θὰ σοῦ σῡσταίνα νὰ τὸ διάβαζες γαλλικά τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Ἀουπιμαν. Εἶνε ἓνα ἀριστοῦργημα. Πρόκειται γιὰ μιὰ γούνα, πὺν τὴν ἔκλεψε μιὰ γυναῖκα τοῦ λαοῦ, πὺν περνάει γιὰ τίμια καὶ κανένas δὲν τῆς βάζει ὑποψία. Ἔτσι λαβαίνει ἀφορμὴ ὁ ποιητὴς καὶ σατυρίζει τὴ δουλοπρέπεια καὶ στενοκεφαλιά τῆς γερμανικῆς γραφειοκρατίας, τόσο φυσικά καὶ δίχως τεντένισα.

Ὁ Παπανικολάου σοῦ ἔστειλε μοῦ φαίνεται ἓνα νέο ἄρθρο, μὰ δὲ θαρρῶ νὰ λέει πολλὰ πράματα.

Ἐπειτα ἀπ' αὐτά, ἐπιτρέψέ μου νὰ σοῦ ἀναθέσω ἓνα ζήτημα, πὺν εἶχες τὴν εὐγένεια νὰ μοῦ προσφερθῇς μόνος σου προτιήτερα. Ὁ κ. Μῆτσος Ταβουλάρης, πρὶν βοηθὸς τοῦ Οἰκονόμου στὸ Β. θέατρο καὶ τώρα θιασάρχης ὡς φαίνεται, βρῆκε τὴ διευθύνσή μου στὴν ἀλληλογραφία τοῦ «Νουμᾶ» (ὅπου σημειώθηκε ἐσφαλμένα κι' ὥστόσο μ' ἔβρηκε τὸ γράμμα) καὶ μοῦ ἔγραψε ζητώντας μου τὴν ἄδεια νὰ παῖξῃ τὴν Προμάμμη τοῦ Γκριλλπάρτσερ(**). Μοῦ δίνει ὁ 10ο ποσοστὰ. Λίγα εἶναι μὴ στίς ὥρες πὺν βρισκόμαστε ἀπ' τὴν ἀναβροχιά καλὸ καὶ τὸ χαλάζι. Τὴ μετάφραση τὴν ἔχει λέει συρράψει ἀπὸ ρόλους ἡθοιοποιῶν. Ἐγὼ ὅμως πιστέβω νὰ τὴν ἔχει ἐσοικωμένη ἀπ' τὸ κείμενο τοῦ Βασιλικοῦ. Μαζὶ μὲ τὴν ἄδεια μοῦ ζητᾷ ν' ἀναθέσω σὲ κάποιον τὴ βεβαίωση καὶ εἰσπραξήτων δικαιοματίων μου. Λοιπὸν τὸ ἀναλαβαίνεις; Παρουσιάζεται ὅμως τὸ ζήτημα ἂν ἔχω δικαίωμα νὰ τοῦ τὴν δώσω τὴν ἄδεια, ὅσο εἶχα πούλησε τὴ μετάφραση στὸ Βασιλικό. Δὲν τὸ πιστέβω νὰ τὴν πούλησα ὅμως καὶ γιὰ πάντα, ὅσο μάλιστα δὲν ἔχω κάμει καμιὰ τέτοια συμφωνία. Ὁ κ. Ταβουλάρης μοῦ γράφει πὼς ἔχει καὶ τοῦ Βλάχου μεταφράσεις πούλημένες μὲ τὸν ἴδιον τρόπο καὶ πὼς ὑπάρχει κατ'αυστατικὸ πὺν ἐπιτρέπει στὸ μεταφραστὴ τὴ διάθεση τῶν ἔργων του μετὰ τῆς χρόνια. Μῆ

(**) Μὲ τὸν τίτλο ἀλλαγμένο γιὰ νὰ τραβήξῃ τὸ λαὸ («Στοιχειὸ τοῦ Πύργου», φρικιαστικὸ ὄραμα, κ. λ. π.) παίχτηκε ἡ «Προμάμμη» ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἀπὸ τὸ εἶσο Δ. Ταβουλάρη—Βασιλέας Στεφάνου καὶ κράτησε ἀρκετὲς βραδύες στὸ «Ἀθήναιο» μ' ἀληθινὴ κομποπλημμύρα. Τὸ ρόλο τοῦ Γαριμῆς ἐπαιξε ὁ μακαρίτης σήμερα Εὐάγγελος Δελενάρδος.

ὄντας σίγουρος γιὰ δλ' αὐτά, δὲν τοῦ τηλεγράφησα ὅπως ἤθελε τὴ συγκατάθεσή μου, μὰ τὸν ἔστειλα νὰ βρῇ ἐσὲ καὶ νὰ συνεννοηθῇ μαζί σου. Ἄν ἔχεις διάθεση λοιπὸν, κάμε σὲ παρακαλῶ, ὅ,τι ἐγκρίνεις, βάλτο νὰ σοῦ κάμῃ ἓνα χαράκι σὰ σὲ ἀντιπρόσωπό μου, κανονίζοντας τὰ ποσοστὰ ἐπὶ τῆς ἀκαθάριστης εἰσπραξῆς καὶ βάζοντας ὅρο νὰ μὴν ἀλλαχτῇ ἢ μετάφραση ἐπὶ τὸ καθαρέβον.

Τέλος σὲ ἀφήνω ἐλεύθερο νὰ κάμῃς ὅ,τι νομίζεις πρέπο. Ὁ κ. Ταβουλάρης μοῦ γράφει πὼς, ἂν δὲν τοῦ ἐπιτρέψω νὰ παῖξῃ τὴ δική μου μετάφραση, θὰ βάλει κήποιον νὰ τὸ μεταφράσῃ τὸ ἔργο περὶ αὐτὸ καὶ νὰ τὸ δώσει. Ἐννοεῖς βέβαια τί θὰ γίνῃ. Βλέπεις ὅμως πὼς ἡ διαμαρτύρηση πὺν ἔκαμες στὸ «Νουμᾶ» ἔπιασε καὶ σ' εὐχαριστῶ ξανά γι' αὐτή.

Ὁ Οἰκονόμου δὲν πιστεύω νὰ θυμώσει, ἂν ἄλλοι πρόλαβαν καὶ ἀντίγραφαν τὴ μετάφρασή μου. Τοῦ εἶπες νὰ κάμῃ ὅ,τι σοῦ ἔγραψα γιὰ τὸ Φάουστ πὺν θέλει; Ἐμὲ δὲ μοῦστειλε τὴ διευθύνσή του καὶ δὲν ξέρω πὺν νὰ τοῦ γράψω. Ὁ Μῆτσος Ταβουλάρης ἔχει διευθύνσῃ ὁδὸς Κολωνοῦ 41. Ἄν δὲν ἔρθῃ δώλυν νὰ σ' ἔβρῃ καὶ μάθεις πὼς δίνεται στὸ Ἀθῆναιον ἡ «Προμάμμη», ἔχε τὸ νοῦ σου, σὲ παρακαλῶ.

Μὲ πολλὰ συμπάθεια γιὰ τὸ φόρτωμα καὶ περισσότερα χαιρετίσματα.

Σὲ φιλῶ.

Κώστας

III

Dachau 21-9-09

Ἀγαπητὲ Τάκη,

Εὐχαριστῶ γιὰ τὴν προσοχὴ ποὶ ἔδωσες στὴ διόρθωση τοῦ Φάουστ· ὥστόσο ἔμεινε ἓνα ἀρκετὰ σημαντικὸ λάθος, ποὶ ὁ Πουλημένος μπορεῖ νὰ μοῦ τὸ ρίξῃ σὲ ἀμέλεια, ὅσο μάλιστα, γιὰτὶ δὲ χωροῦσε ὁ στίχος νὰ κρατήσω τὴν κυριολεξία τοῦ κείμενου, ἀναγκάστηκε νὰ πῶ: Τζάμι ἀντὶς παράθυρο πὺν λέει τὸ πρωτότυπο· Καὶ τὸ τζάμι ἔγινε στὸ τύπωμα τζάκι. Ὡστε ἂν θέλεις, διόρθωσε σὲ μιὰ σημείωση τὸ στίχο:

Στέκει στὸ τζάκι καὶ τὰ σύγνεφα· κοίταε ἔτσι:

Στέκει στὸ τζάμι καὶ τὰ σύγνεφα· κοίταε.

Τὸ λάθος κάθε ἄλλο παρὰ νὰ τὸ ρίξῃ σὲ δική σου ἀμέλεια· μποροῦσε νὰ μοῦ ξεφύγῃ καὶ μένα· ὥστόσο, βλέπεις, πὼς εἶναι καλὸ νὰ βλέπῃ κι ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας τίς διορθώσεις. Γι' αὐτὸ τὸ συλλογιέμαι ἂν πρέπει νὰ σοῦ στείλῃ τὸ διήγημα ποὶ τελείωσα, ὅσο μάλιστα, ὅπως σοῦ ἔγραψα, εἶναι τὰ 3/4 του σὲ ρομωλιώτικη διάλεκτο(*). Τὸ ἴδιο καὶ τὴν Ἰφιγένεια:

(*) «Ἀγάπη στὸ Χωριό» τὸ διήγημα. Δημοσιεύτηκε στὸν «Καλλιτέχνη» τοῦ Βόλου καὶ τραβήχτηκε σὲ ξεχωριστὸ βιβλίο.

Πρέπει νὰ δῶ μόνος μου διορθώσεις· ὥστε ἀποῦ αὐτὸ εἶναι δύσκολο νὰ λαβαίνω ἐδῶ διορθώσεις, ἃς τὰφήσουμε, ὅσο νερθῶ μόνος μου αὐτοῦ, ποὺ ἐλπίζω νὰ γένει γλήγορα. Ἐλπίζω νὰ μὴ μὲ παραξηγήσης, ὅσο φαντάζομαι πὼς εἶσαι βέβαιος πὼς μοῦ ἀρέσουν καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλες οἱ στήλες τοῦ «Νουμᾶ», γιατί ἂν καὶ χωρίζομαι ριζικά σ' ἓνα σημεῖο ἀπὸ τοὺς ἄλλους συντάχτες του, ὅμως μᾶς ἐνώνει μ' αὐτοὺς ἡ καθαρὴ δημοκρατικὴ προσπάθεια, ποὺ στερεὰ μαζί μὲ ἄλλες διαφωνίες μιὰ κ' ἡ γλωσσικὴ μ' ἐχώρισε ἀπ' τὴ σοσιαλιστικὴ δμάδα μας ἐδῶ, ποὺ ἔγινε ἀσικὴ τώρα καὶ γυρῆει συνεννόηση μὲ τὸ Ραμὰ καὶ χτυπάει τίς πόρτες τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης ἀθηναϊκῆς πατσαβούρας. Εἶμαι βέβαιος πὼς δὲ θὰ τοὺς δεχτῇ καμμιὰ καὶ στὸ τέλος θάρθουν πάλε στὸ «Νουμᾶ», μὰ κι ὁ «Νουμᾶς» πρέπει νὰ τοὺς βάλῃ τὸν ὄρο τῆς γλώσσας. Αὐτὴ εἶναι καὶ τοῦ Θεοτόκη ἡ γνώμη, ἀλλιώτικα καταστάμη κι ἐμεῖς Ἀλεμούζοι.

Ὁ Θεοτόκης εἶναι ἀπὸ προχτὲς ἐδῶ στὸ χωριὸ καὶ θὰ μείνει ὡς τὸ τέλος τοῦ μηνός, κ' μέρες δηλαδὴ ἀκόμα. Ἀπὸ δῶ θὰ πάῃ στὴ Βέννα κ' ἴσως καὶ στοὺς Κορφούς· ὥστε τι ἀντρέσσα του νὰ σοῦ στείλω; Ἄν θέλεις γράφει τοῦ ἡ ἐδῶ σ' ἐμένα ἢ στοὺς Κορφούς.

Ἀπὸ τὸ Βόλο ἔλαβα μιὰ ἀγγελία τοῦ Ἐργάτη στὴν καθαρέβουσα. Βλέπεις πὼς οἱ ἐργάτες δὲ θὰ μπορέσουν νὰ ἡσυχάσουν πιά. Κρῖμα μόνον πὼς οἱ δικοὶ μας δὲ θέλουν νὰ πειστοῦν κ' ἔτσι φεύγει ἀπ' τὰ χέρια μας τὸ ζήτημα καὶ παρουσιάζει τὸ ἐλλεινὸ φαινόμενο τῶν ἐργατῶν ποὺ μιλοῦν τὴν καθαρέβουσα. Κ' οἱ ἀξιωματικοὶ θαρρῶ, θάχουν στὸ πρόγραμμά τους τὴν ἀναστήλωση τῆς ἀρχαίας γλώσσας μαζί μὲ τὴ μεγάλη Ἑλλάδα. Μὰ κ' ἐγὼ βαρέθηκα πιά νὰ μιλῶ.

Μοῦ γράφεις πὼς μοῦ ἔστειλες 50 φράγκα. Ἐδῶ καὶ πιότερο ἀπὸ δυὸ βδομάδες ἔλαβα μιὰ εἰδοποίηση ἀπὸ τὸ ἐδῶ ταχυδρομεῖο πὼς ἦρθε μιὰ ἐπιταγὴ στὸνομά μου καὶ τὴ γύρισαν πάλε στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ συμπληρωθοῦν κάπιες ἐλλείψεις ποὺ εἶχε. Φαίνεται θὰ εἶνε ἡ δικὴ σου ἐπιταγὴ καὶ λάβε ἂν θέλεις τὸν κόπο νὰ γυρῆσεις πληροφορίες καὶ νὰ τοὺς βιάσεις νὰ τὴ στείλουν γρήγορα πάλε. Θὰ μὲ ὑποχρέωνες γιατί κ' ἐγὼ βρίσκομαι σὲ ἀνάγκη αὐτὲς τίς μέρες. Εἶμαι νὰ ξαναγυρίσω στὸ Μόναχο, ὅπου ἀκρίβην μὲ τοὺς νέους φόρους ἡ ζωὴ καὶ ζήτημα εἶνε ἂν θὰ μπορέσω νὰ μείνω πιά, ἂν καὶ εἶχα ἀπόλυτὴ ἀνάγκη νάμενα κάμποσον καιρὸ ἀκόμα. Σὰ νὰ μὴ σὰς φτάνει ἡ ἀκρίβεια αὐτοῦ, θέλετε μὲ τοὺς νέους φόρους νὰ τὴν κάμετε ἀβάσταχτη γιὰ τὸ λαό. Μὰ θὰ μοῦ πεῖς θὰ κάμετε μὲ τοὺς στρατοὺς μεγάλη πατρίδα. Μὰ τότες ἔπρεπε ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν τὰ μεγαλεῖα νὰ κόψουν πρῶτα τοὺς δικούς τους μιστοὺς καὶ ὄχι τῶν φτωχῶν δασκάλων, καθὼς μαθαίνω. Καὶ τὸ ἀνακάλεσμα

τῶν κοριτσιῶν ποὺ σπουδάζουν στὴν Εὐρώπη, δείχνει τὸ προοδευτικὸ κ' ἐκπολιτιστικὸ πνεῦμα τῆς ἐπανάστασης τῶν ἀξιωματικῶν.

Ἐμαθα ἐπίσης πὼς κ' ἔνας ἐργάτης ἔβγαλε αὐτοῦ ποίημα στὴν καθαρέβουσα!

Μὲ πολλὰ χαιρετίσματα

Κώστας

IV

Μόναχο, 23. 10. 09.

Ἀγαπητὲ Τάκη,

Ἐλαβα τὸ γράμμα σου, μὰ θαρρῶντας πὼς θὰ μοῦ ἔρχονταν διάθεση νὰ διορθώσω στὸ μεταξὺ μιὰ σκηνὴ τοῦ Φάουστ καὶ νὰ σοῦ τὴ στείλω μαζί, δὲ σοῦ ἀπάντησα προτιότερα. Ἢ διάθεση δὲν μοῦ ἦρθε καὶ σοῦ στέλνω μονάχα ἓνα σημεῖωμα γιὰ τὰ στερεὰ δρόματα ποὺ ἔλαβα κι ἂν τὸ βρίσκεις ἀξιο γιὰ τὸ Νουμᾶ, τίπωσέ το. Σὰν εἶδος πρόλογο δίνω μιὰ ἐξήγηση στὸν Πασαγιάννη καὶ στὸν Π. Φλ. γιὰ τίς ἀπορίες τους καὶ τὴν πρόκληση ποὺ μοῦ ἔκαναν. Ἄν τὴν τυπώσεις καὶ σ' ἐρωτήσῃ κανεὶς ποῖος εἶνε ὁ Μπάβιος καὶ Ναίβιος ποὺ ἀναφέρω, δὲς τους ἀπὸ μέρος τοῦ Νουμᾶ τὴν ἀπάντηση πὼς ἦταν οἱ δυὸ μεγάλοι λατίνοι ποιητῆς τὸν καιρὸ τοῦ Βεργίλιου. Τότε βγήκε καὶ τὸνομα Poetaster. Ἄν θέλεις, νὰ κ' ἔνα διόστιχο τοῦ Βεργίλιου σ' ἐκείνους, μεταφρασμένο ἀπ' τὸ Θεοτόκη:

Ὅσοι τὸ Μπάβιο δὲ μισοῦν, τὴν ποιήσῃ του ἃς στυγέοντο Ναίβιε, κι ἃς βόσκουν ἄλοπες καὶ τράγους ἃς ἀρμέγοντο.

Κ' ἐπειδὴ περὶ Θεοτόκη ὁ λόγος, μὴν ἔλαβες τὰ Γεωργικά; Ἦταν στὸ τελευταῖο φύλλο τὸ τύπωμά τους ἐδῶ κ' ἔνα μῆρα ποὺ ἔφηνε ἀπὸ δῶ. Καὶ παράξενα δὲν ἔχω πιά εἰδησίῃ του, δὲν ξέρω ποὺ βρίσκεται.

Καὶ τώρα ἃς ἔρθω στὸ κύριο θέμα. Μοῦ γράφεις πὼς εἶσαι δημοκρατιστὴς καὶ σοσιαλιστὴς. Τὸ παράπονο ποὺ μοῦ τὸ γράφεις, τὸ δικιῶ. Κι' ἐδῶ εἶνε τὸ ζήτημα πὼς νὰ μπορέσουμε νὰ τοὺς κουνήσουμε. Καὶ πρῶτα νὰ σοῦ πῶ ἐσὲ δυὸ λόγια, συμπαῖδα με! Ἀὐτὸς εἶσαι σοσιαλιστὴς. Μὰ σοσιαλιστὴς ποὺ γυρῆει δικτατορία καὶ κυβέρνηση δίχως βουλή, δὲν ξανακούστηκε. Ὁ σοσιαλιστὴς θὰ γυρῆει δικτατορία μόνον τοῦ λαοῦ. Κ' ἤθελα νὰ ξέρω πὼς τὴ φαντάζεσαι τὴ δικτατορία. Ὁ βασιλεὺς ἦ ὁ Ζορμπᾶς δικτάτορας; Καὶ νομίζεις πὼς ἂν τοὺς ἔδινες αὐτοῦν τὴν ἐξουσία, θὰ σὲ κυβερνοῦσαν καλλίτερα; Οἱ δικτατορίες καμαρὶλες μόνον γενοῦν. Τὴ δοκίμασαν οἱ ἀξιωματικοὶ μὲ τὴ γεν. διοίκηση τοῦ Διάδοχου. Ἄλλο ἀποτέλεσμα δὲ θάχει γιὰ μᾶς παρὰ νάπαροῦναι τὸ Νουμᾶ. Σὰς φταίει ἡ βουλή, ἔ; Τὸ κακὸ δὲ διορθώνεται ἀλλιώτικα μόνον μὲ τὸ ξύπνημα τοῦ λαοῦ σιγά σιγά. Μὰ μιὰ τέτια φωνὴ δὲν ἀκούστηκε στὸ Νουμᾶ. Ἐκεῖνο ποὺ φωνάζετε ὅλοι «ἀνθρώπους πρῶτα» εἶνε σωστό, ὄχι ὅμως μὲ τὸ πνεῦ-

μα ποὺ τὸ λέτε: ἀναδιοργάνωση τῆς παιδείας. "Οχι γιατί δὲ χρειάζεται τέτια, μὰ μὲ τὴ σημερινὴ κυριαρχία τῶν πλουτοκρατῶν καὶ κοτζαμπάσιδων δὲ γίνεται. Πρέπει νὰ τὸ νόσει ὁ λαὸς καὶ νὰ τὴ ζητήσῃ. Κι ἄλλο μέσο δὲν εἶνε παρὰ ἡ βουλευτοκρατία πού δὲ θὰ πῆ ἄλλο τίποτες ἀπὸ λαϊκὴ κυριαρχία. Βλέπετε τοὺς σημερινούς βουλευτὲς μόνο καὶ νομίζετε πὼς θὰ διορθώσετε τὸ πρᾶμα καταργώντας τὴ βουλή, ἀλλάζοντας τὸ σύνταγμα. Μὴ θέλετε καὶ γερούσια πού νὰ διορίζεται ἀπ' τὸ βασιλεῖ ἢ νὰ ἐκλέγεται ἀπ' τοὺς πλειότερο φορολογούμενους; Οἱ Δραγούμηδες καὶ οἱ Ἑσπλιν πού πετᾶν τίς ιδέες, τέτια θέλουν. Δοκιμάστε τα καὶ θὰ δῆτε τὴν πρόοδο. Ἐκεῖνο πού εἶπες στοὺς ἀξιωματικούς νὰ μὴ βιάζονται καὶ τὰ πράματα δὲ γίνονται γιὰ μιὰ μέρα, εἶνε σωστό. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ βιάζεσαστε κ' ἡμεῖς γιὰ τὸ ξύπνημα τοῦ λαοῦ, πού δὲ γίνεται σὲ μέρες καὶ μῆνες, μὰ χρειάζεται χρόνους, χρόνους πολλοὺς κ' ἐργασία πολλή ἀπὸ κείνους πού αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ τὸν ξυπνήσουν. Καὶ γι' αὐτὰ πρῶτα ἐμεῖς οἱ δημοτιστικὲς τί κάμαμε ὡς τώρα; Πήγε κανεὶς μας στὸ λαὸ; Ἄν εἴμαστε ὅλοι πέρι πέρι ἀριστοκράτες ὡς τὰ χιτῆς; Ἄν ζητῶτε ἀκόμα οἷς σήμερα νὰ τὸν υποτάξετε στὴ δικτατορία; Ἄν γυρέβετε οὐτοπιστικὰ ἐφτά πατριώτες νὰ τὸν κυβερνήσουν; Πού βρέθηκαν, σὲ ποιὸν ἄλλο τόπο αὐτοὶ οἱ πατριώτες καὶ νὰ βρεθοῦν καὶ στὴν Ἑλλάδα; Πὼς κυβερνᾶν πατριωτικὰ οἱ διχτάτορες μὴν πᾶτε μακριά, δέστε στὶς μέρες μας στὴν Πορτογαλία πέρου, τώρα στὴν Ἰσπανία. Ὁ Φερρέρ, πού σκότωσαν οἱ πατριώτες, ξέρεις τί ἦταν; "Οχι σοσιαλιστὴς (πολεμοῦσε τὸ σοσιαλισμὸ μάλιστα) μὰ ἀναρχικο-ἡλεεύθερος, δημοκράτης καὶ ἐπαναστάτης κατὰ τῆς ἐπίσημης παιδείας τοῦ κράτους. Γι' αὐτὸ τὸ τελευταῖο τὸν σκότωσαν οἱ παπᾶδες. Τοῖς κλόνει ὡς τὰ θέμελα τὴν κυριαρχίαν τους, φωτίζοντας τὸ λαὸ μὲ τὸ "μοντέρνο σχολιότου", ὅπου πρῶτα πρῶτα ἀπόκλεισε τὴ θρησκεία. Ἡ Καταλονία εἶνε ἡ πὺρ προσδεμένη ἐπαρχία τῆς Ἰσπανίας, ἔχει μάλιστα καὶ ντόπιο γλωσσικὸ ζήτημα. Οἱ προοδευτικοὶ ὅμως ἐκεῖ δὲ γύρεβαν δικτατορία, μὰ πολεμοῦσαν τὴ δικτατορίαν, δὲν ἐπικροτοῦσαν σὰν ἐμᾶς τὸ πρόγραμμα τῶν ἐπαναστατῶν πού κοντὰ στὶς μεγάλες ιδέες θέλει καὶ τὴν "ἀνασωπύρωση" τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Ἄν θέλεις ἔλα δὴ στὴ Γερμανία νὰ σοῦ δείξω ἐγὼ τί εἶνε τὰ γερμανικὰ σχολεῖα μὲ τὴν κυριαρχία τῶν παπιδῶν καὶ τῆς ἀριστοκρατίας, μὲ τὴν πατριωτικὴ ἐκπαίδευση. Ἄς ἀφίσουμε τὴν ἐπαναστατικὴ κυβερνήσῃ νὰ βιάζῃ ἀναμορφωτὴ τὸ Μιστριώτῃ στὴν Πινδία, ἕς μὴν ταχατοῦμε τώρα γιὰ νὰ μὴ χαλάσουμε τὴ στρατιωτικὴ διοργάνωση τῆς Χώρας! Ἄς φορήσουν ὅλα τ' ἄλλα ζητήματα, γιὰ νὰ γίνῃ σιγαιὸς καὶ στόλος, πού δὲ θὰ γίνῃ καὶ θάχει μόνο ἀποτέλεσμα νὰρθοῦν γλήγορα οἱ Τούρκοι στὴν Ἀθήνα. Θὰ μοῦ πῆς ἐσὺ

καλύτερα, ὅπως μοῦ λές, πὼς πρέπει νὰρθοῦν καὶ ξένοι νὰ μᾶς κυβερνήσουν. Ἀλλοίμονο ἀπ' τὸ λαὸ πού καρτερεῖ νὰ τὸν μορφώσουν ξένοι! Καὶ λές πὼς εἶσαι σοσιαλιστὴς κύλα! Ἀπ' τοὺς σοσιαλιστὲς αὐτοῦ ἐγὼ εἶμαι πὺρ ἀπὸ σένα ἀπογοητευμένος γιατί ἀγκάλιασαν πὺρ τὴν καθαρῆ βουσα. Μὰ ὅσοι ἀπὸ τοὺς δημοτικιστὲς εἶνε πράματις σοσιαλιστὲς δὲν πρέπει νὰ σταυρώσουν τὰ χέρια. Ἄν πρέπει νὰ πάφουν νάνε σοσιαλιστὲς, μὰ νὰ ἐνωθοῦνε κι αὐτοὶ σ' ἓνα σύνδεσμο μὲ σκοπὸ νὰ προπαγαντίσει στὸ λαὸ τὴ δημοτικὴ γλώσσα. Κ' ἡ γνώμη μου εἶνε πὼς αὐτὸ δὲν πρέπει νὰρχίσει μ' ἐφημερίδα, μὰ μὲ προφορικὴ προπαγάντα, μὲ τὴν ἴδρυνση ἐνὸς νυχτερινοῦ σχολεῖοῦ γιὰ τοὺς ἐργατικούς, ὅπου νὰ τοὺς διδάχῃ ὅχι βέβαια ἡ γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς, πού τὴν ξέρουν καλύτερα ἀπὸ μᾶς αὐτοὶ, μὰ προχικὲς γνώσεις, στοιχεῖα ἀπ' τίς θετικὰς ἐπιστήμες, νὰ τοὺς ἀναπτύχῃ ἡ κοινωνικὴ θέσῃ τους, ἡ πολιτικὴ ἀποστολή τους, νὰ τοὺς ἐξηγηθῇ ἡ ἀφορμὴ καὶ τὸ κακὸ τῆς καθαρῆ βουσας. Μὲ τέτια μικρὰ στὴν ἀρχή, ὅσο φτάσουν οἱ δυνάμεις μας, θὰ βάλομε τὰ θέμελα, νομίζω. Εἶνε καιρὸς οἱ σοσιαλιστὲς δημοτικιστὲς νὰ ἐνωθοῦν ὅχι νὰ πολεμήσουν τοὺς καθαρῆ βουσιάνους σοσιαλιστὲς, μὰ μὲ τὰ πραχτικὰ ἀποτελέσματα πού θὰ πτύχουν νὰ τοὺς ἀνοίξουν τὰ μάτια στὴν πλάνη τους καὶ νὰ τοὺς δόσουν θάρρος ὥστε νὰ μπορέσουν νὰ διώξουν κ' ἐκεῖνοι τὴν πρόληψη ἀπὸ πάνω τους. Μὲ αὐτὴ τὴν πρόταση ἔρχομαι σ' ἓνα πρῶτο ἐποβάροντάς σου τὴν ιδέα νὰ ἰδρύνσεις ἓναν τέτιο οὐλλογο αὐτοῦ. Ἄν εἶπτε τρεῖς τέσσεροι ἀκόμα περόθυμοι, ὁ κ. Ρήγας Ἰκόλφης λ. χ. ἔρχουαι κ' ἐγὼ σὲ πρῶτῃ εὐχαιρία. Χωρὶς φωνές, πρωτάτα, ἀρχηγίς ἐργασία μοναχά. Χωρὶς ἀτομικιστικούς σκοπούς, μὰ ὁμαδικὸ ἀγῶνα, γιὰ ὁμαδικὸ σκοπὸ. Τὸ πρῶτο ποῖ μᾶς χρειάζεται εἶνε ἓνα μικρὸ κεφάλαιο, μὰ αὐτὸ ἕς μὴν τὸ ζητιανέψουμε ἀπ' τοὺς πλούσιους, ἀλλ' ἕς πασίσουμε νὰ τὸ σκηματίσουμε μὲ τὸν ὁβολὸ μας ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Ἄν δὲν εἴμαστε ἄξιοι νὰ τὸ κάμομε κι αὐτό, τότες ἕς κλείσουμε τὸ στόμα μας κι ἕς κάτσουμε σταῖγά μας. Καθένας τὴ δουλίτσα του τότες κ' ἐμεῖς κι ἕς μὴν ἀπαιτοῦμε ἀπ' τοὺς ἄλλους νάνε πατριώτες. (Ὁ μεγαλύτερος πατριωτισμὸς εἶνε τὸ σήκωμα τοῦ λαοῦ. Ὁ Θεοτόκης θάνε μαζί μας μὲ κάθε θυσία κ' ἐνθουσιασμὸ. Ἐλπίζω καὶ σὲ δυὸ τρεῖς ἄλλους ἀκόμα. Ἀπ' τὴν ὁμάδα τοῦ Σκληροῦ εἶμαι χωρισμένος, ἀφότου τρώμαξαν τὴ λέξη σοσιαλισμὸς καὶ παρήτησαν τὴ δημοτικὴ γλώσσα, πού βέβαια δὲν εἶνε μέσο γιὰ νὰ νυδεῖχῃ κανένας, μὰ μονάχα νὰ νυθεματιστεῖ. Ἄν ξέρω ἂν τοὺς ἔνοιζαν τὰ "Παναθήναια" τίς στήλες τους. Τοὺς τὸ εἶπε πὼς χάνουν τοὺς κόπους τους. Μακάρι νὰ τοὺς δέχονταν ὅλος ὁ τύπος, γιατί ὅπου κι ἂν ῥίχνεται μιὰ ιδέα προοδευτικὴ, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν προοδευτικὸ. Παραδέχομαι ἐπίσης πὼς πρέπει νὰ κάνομε κάποιες ὑποχωρή-

σεις για να πιτύχουμε ένα σκοπό. Μά όταν οι υποχωρήσεις καταντάν ως στο να θυσιάζουμε την όδοι της ιδέας μας και της πεποίθησής μας (ΐδε και Δελμούζο), εγώ δὲν εἶμ' ἐκεῖνος πὸν θάκοιουθήσω. Ἄν θέλεις λάβε τα σπουδαῖα ἰπόφει καὶ συλλογίσου τα καὶ σὺ αὐτὰ πὸν σοῦ προτείνω. Συννεοήσου μὲ τὸν κ. Ρήγα Γκόλφη, πὸν δὲν πιστέβω νάχει ἀντίρρηση νὰ μὴ συνεργαστεῖ μαζί μου γιὰ ἕναν κοινὸ σκοπό, γιατί ἔχω ἀντιρρήσεις στὴ δημιουργικὴ του ἐργασία. Ἕνας κοινὸς σκοπὸς θὰ πάει μπροστὰ ἂν θελήσουμε νάμαστε εἰλικρινεῖς ἀναμεταξύ μας, ἂν μᾶς φτάνει νὰ ἐκτιμᾶμε ὁ ἕνας τᾶλλον τοῦ ἄλλου πρῶτα, ἂν μᾶς κινεῖ ἡ πρόοδος τῆς ιδέας μας πρῶτα ἀπ' τὴν πρόοδο τῆς τέχνης. Μὲ ἄλλους μεγαλόσημους δημοτικιστὲς δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ συνενοηθῶν. Ἄς πάρουμε ἀπὸν μας τὸ ἔργο ἐμεῖς οἱ μικρόσημοι καὶ παρακεντέδες. Ἄς τοὺς νὰ πᾶνε στὴν καλὴ κοινωνία αὐτῶν καθὼς λές, τοῦ Χρηστομάνου καὶ τοῦ Ξενοπούλου τὶς παραστάσεις. Ἄν δοῦν πὸς πάει μπροστὰ τὸ ἔργο μας, θὰ ἴδωμεν νὰ μᾶς βοηθήσουν, ἂν τότες ἔχουν πόθο γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ τόπου.

Σὲ φιλῶ

Κώστας

ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΗΣ

Καλέ μου καὶ ἀγαθὲ καραβοκύρη,
χάλωμα τὸ κορμί σου μελαψό,
καὶ ἄς γέγρασε, ποτὲ δὲ θὰ τὸ γείρει
θάλασσα Κίρκη, ξέρα Καλυψώ.

Τὴν τρικυμία, π' ἀφορίζει στὰ μαλλιά σου,
καὶ ἂν φτάσει ὡς τὸ λιμάνι τῆς ψυχῆς,
ποτὲ δὲν μᾶς τὴν πρόδωκε ἡ λαλιά σου,
καὶ οὔτε τὸ κλάμα, στάλαμμα βροχῆς

Καλὲ καραβοκύρη, μὲ τὴν πίπα
πὸν ἀντὶ καπνὸ τῆς καὶς τῆ συλλογῆς,
δὲν ξαίρω τὸ τραγούδι σου καὶ ἂν εἶπα,
μ' ἀπ' τοῦ καημοῦ σου πίνω τὴν πηγὴ.

Βουβὴ ἡ ζωὴ σου, θύμηση καὶ πάθος,
σὰ νάχεις ἀπὸ μᾶς ἀπελπιστεῖ,
τῆς θάλασσας κοιτᾷ κατὰ τὸ βάθος
πὸν φῶνται ἐρωμένη σου πιστή.

Τὴ θάλασσα, πὸν ἄς πνίγει καὶ ἄς ματώνει,
μὰ τῆς καρδιᾶς κρατεῖ τὸ μυστικόν,
καὶ τὴ στεριά, ἂν τὸ πεί, τὴν ξαματώνει
καὶ ἀπ' ἄντρα καὶ ἀπ' ἀρρεβωνιαστικόν.

Στὸ πέλαο καὶ ἂν δὲ σμίξαμε μιὰ μέρα,
στὸν ἴδιο ὁμῶς παλαίψαμε βορριά,
καὶ ναυαγοὶ ἀνταμώσαμε στὴν ξέρα
τὰ δυὸ στοιχεῖα: τὸ πέλαο καὶ ἡ στεριά.
(Ἀπὸ τὰ «Αἰγινίτικα ἀκρογιάλια»)

ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Εἴτανε ξανθὸ μὲς στὸν κάμπο δέιλι.

Εἴτανε ξανθὸ
μὲς στὸν κάμπο δέιλι,
καὶ εἶχα τὸν ἀνθὸ
τῆς χαρᾶς στὰ χεῖλη.

Κ' εἶχα στὴ ματιὰ
τὴν καθάρια ἀλήθεια,
τὴν ψυχὴ πλατεῖα
στ' ἀλαφρά μου στήθια.

Κ' εἶχα μὲς στὸ νοῦ
πίστι βέβαιης κρίσεως...
Φῶς γλαυκοῦ οὐρανοῦ
ἂ, ποτὲ μὴ σβήσης.

Ὅλα ποθεῖνὰ
γύρ', ἐλπιδοφόρα.
Δέντρο' ἀερρινὰ
σὲ πλανεύτρα χώρα.

Γλύκα, ἀπανεμιὰ.
Εὐτυχία μου ἔλα...
Κ' εἶχα γιὰ ὄρες μιὰ
στὴν κουβέντα τρέλα...

Μὲς στὴ συντροφιά
τὸ ρυθμὸ κρατοῦσα.
Πάει ἡ παλιὰ ἀκεφία
καὶ ἡ θλιμένη μουσα.

Τὴν καρδιὰ συρτὴ
φύλλο ξερὸ χάμου,
ἄλλαζες, γιορτὴ
τοῦ κρυφοῦ ἔρωτά μου,

καὶ ἕνας πειρασμὸς
μ' ἔτρωγε τῆς νιότης...
Τώρα ὁ λογισμὸς
μᾶς ἀγάπης πρώτης

μένει, σὰν ξανθὸ
μάγεμα τοῦ Ἀπρίλη,
πὸν εἶχα τὸν ἀνθὸ
τῆς χαρᾶς στὰ χεῖλη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

CESAR FLAISCHLEN

ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΑ ΚΟΡΗ

Σ' ἔβλεπα πάντα μόνο, τὰ ρόδα νὰ κρατᾷς,
σ' ἔβλεπα πάντα μόνο, μὲ γέλιο χαρωπὸ
καὶ μέσα στὴν καρδιὰ σου μ' ἕνα κρυφὸ σκοπό.

Κ' ἔτσι θαρροῦσα τότες, ἔτσι, Ζωή, πὸς θὰ περναῖς.
Ρόδα καὶ γέλια καὶ ἡλιοφῶς,
καὶ κάτου ἀπ' ὅλα μόνος, ἕνας σκοπὸς κρυφός.

ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΗΝΑΡΗΣ